

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ

Розглянена роль інноваційної політики у розвитку економіки регіону. Запропонована комплексна концепція державного управління структурними змінами в регіоні та визначено передумови розвитку системи управління економікою регіону на сучасному етапі.

Ключові слова: інновації, регіон, економіка, промисловість, управління, державне регулювання.

Постановка проблеми. Світовий досвід показує, що в сучасній ситуації знижується можливість управління інноваційними процесами на національному рівні, тому в сучасній економіці існує назріла необхідність серйозних організаційних перетворень у системі регіонального управління, що вимагає розробки певних інституційних умов. Впровадження принципово нових технологій в технологічний розвиток регіону визначаються управлінською політикою, спрямованою на розвиток інноваційної діяльності в регіонах [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку інноваційних процесів присвячено багато праць зарубіжних учених: П. Бартені, Й. Шумпетера, Б. Твісса, Дж. Кейнса, Т. Брайдана, Б. Санта, Дж. Хікса, П. Друкера, Х. Барнета та інших науковців. Вагомий внесок у дослідження інноваційних аспектів економічного розвитку зробили й українські вчені: О. Амоша, М. Туган-Барановський, А. Гальчинський, М. Кондратьєв, В. Геєць, Н. Чухрай, Л. Федулова, М. Чумаченко, Р. Патора та багато інших.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Відсутність у даний час конкретних напрямів управлінського стимулювання інноваційної діяльності в законодавстві та практики застосування інструментів управління істотно стримують розвиток інноваційного потенціалу регіональної економіки, знижує рівень її конкурентоспроможності.

Постановка завдання. В умовах ринкової економіки інноваційна політика управління є визначальним інструментом в конкурентній боротьбі, що забезпечує умови для стабільного довгострокового розвитку. Тому саме інноваційна політика, формує основні напрями спеціалізації регіону, відіграє провідну роль у формуванні конкурентоспроможності регіону.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інновації у великій мірі визначають економічне зростання регіону, зайнятість населення і зростання продуктивності праці, а також є істотним чинником соціально-економічного розвитку регіону. Оскільки розвиток регіону являє

собою якісну прогресивну зміну основних характеристик (параметрів) економіки, соціальної сфери та умов життєдіяльності населення в регіоні, при формуванні принципів управління регіоном необхідно враховувати загальні методологічні пріоритети розвитку системи управління регіоном, а саме: відповідність умов сучасного етапу суспільного розвитку; орієнтація на перспективу; системний вплив інститутів; цінність новітніх знань; незамінність компетенцій та креативності керівних працівників і спеціалістів; обов'язковість дотримання етичних аспектів.

За рахунок певного набору управлінських дій регіональних органів влади можливий перехід регіонів з одного типу в інший, з більш високим потенціалом розвитку. Однак для ефективної дії необхідна точна оцінка існуючого потенціалу та тенденцій розвитку базових високотехнологічних галузей.

Автор пропонує комплексну концепцію державного управління, що враховує сучасні аспекти функціонування і розвитку регіонів. Схематично вона проілюстрована на рис. 1.

У першу чергу, пропонується здійснення класифікації рівнів функціонування інноваційної економіки регіону. Виходячи з аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури, інноваційний комплекс регіону автор пропонує представити у вигляді трьох взаємопроникних рівнів, на кожному з яких будуть визначені і зафіксовані відповідні рівням завдання та функції регіонального управління.

Так, інноваційний комплекс регіону можна подати у вигляді такої ієрархії:

1) нижчий рівень (рівень підприємств, організацій), що визначає інноваційний профіль регіону, в рамках якого функціонує процес розширеного відтворення і формується товарно-виробнича база, що відображає галузеву приналежність і специфіку територіального маркетингу. На даному рівні відбуваються процеси, що визначаються ресурсами регіону та стратегією соціально-економічного розвитку регіону в цілому;

2) середній рівень (мезорівень), де формуються міжвиробничі відносини всередині

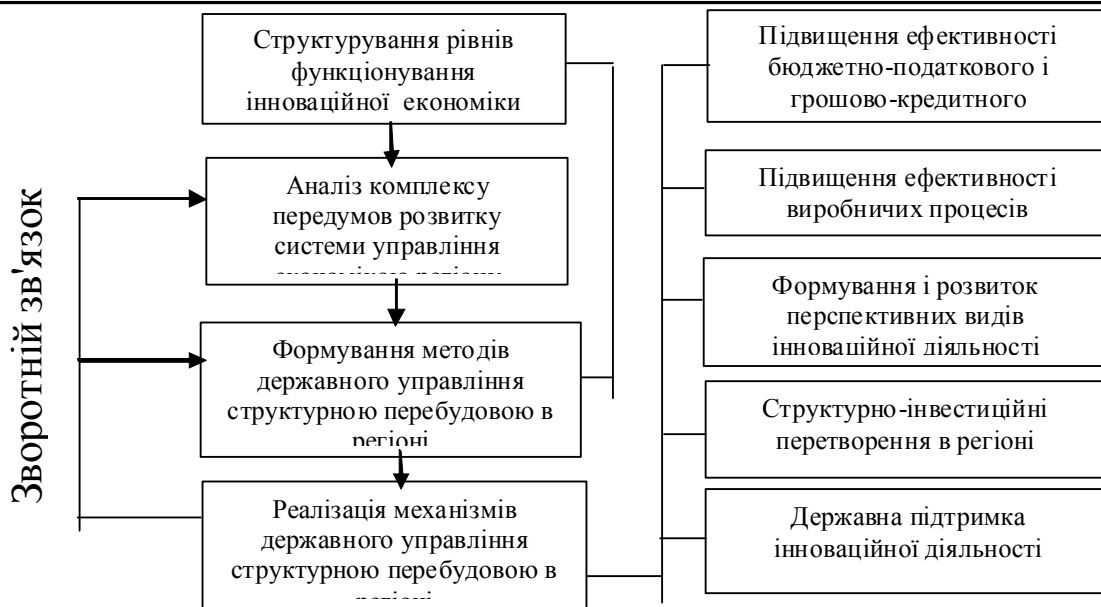

Рис. 1 Схема функціонування концепції управління структурними змінами в регіоні

регіону, присутня необхідна виробнича, економічна, соціальна, політична, інноваційна, фінансова, інфраструктурна структура, яка формує на середньому рівні виробничі взаємовідносини в рамках процесу розширеного відтворення з виробництва та реалізації інноваційної і конкурентоспроможної продукції. Даний рівень характеризується самонаправленістю взаємозв'язків з розвитку галузей промисловості, в результаті чого виявляються різні форми і види інтеграційних господарюючих суб'єктів як на регіональному рівні, так і по міжрегіональним зв'язкам центральних підприємств і груп. У зв'язку з цим домінуюче завдання регіонального маркетингу - орієнтація всіх промислових підприємств та їх інтеграції (ідеологічної, політичної, інноваційної) у напрямку підвищення конкурентоспроможності регіону;

3) третій рівень (рівень, який розглядає регіон в цілому), на якому підприємства й організації регіону представляються як частина інноваційного комплексу регіону і відображають його економічну структуру. Рівень визначає умови і можливості інтеграції підприємств і організацій у напрямку досягненні цілей регіону в області конкурентоспроможності регіону та соціально-економічних показників. Головним елементом виступають законодавчо-виконавчі органи державної влади адміністративно-територіального утворення, а також підприємства й організації та їх сукупності, що знаходяться в раках адміністративних меж регіону. Сукупність елементів третього рівня являє собою параметри і показники інноваційного комплексу регіону загалом на міжрегіональному рівні. Отже, на

третьому рівні формуються методи та інструменти регіонального маркетингу за поданням адміністративної території у вигляді виробничо-технологічного комплексу на міжрегіональному рівні. Тобто, формування механізму і стратегії регіонального маркетингу в рамках регіону проводиться за принципом "зверху-вниз", виходячи з постановки та формування регіонального маркетингу як підсистеми регіонального інноваційного комплексу, з цілей і завдань регіону як учасника міжрегіонального ринку.

Далі, на основі узагальнення тенденцій, факторів, характерних рис, властивостей і проблем в державній регіональній політиці та державному управлінні на регіональному рівні можна сформувати комплекс передумов розвитку системи управління економікою регіону (табл. 1) [2].

Саме в умовах жорсткої конкуренції та зростання витрат однією з передумов до формування позитивного іміджу інноваційного комплексу регіону є правильний вибір цілей, завдань і стратегій управлінської діяльності, властивих певній специфіці регіону.

Саме в рамках регіонального управління стає можливим за результатами позиціонування на міжрегіональному ринку результатів відтворювального процесу регіональної економіки в цілому-товарів і послуг інноваційного комплексу регіону, визначити рівень затребуваності регіонального продукту, його конкурентоспроможність і його місце у процесі задоволення потреби споживачів за допомогою регіонального продукту.

Зазначимо, що в механізмі державного

Передумови розвитку системи управління економікою регіону на сучасному етапі

Групи передумов	Зміст передумов
Загальнонаціональні передумови	<ul style="list-style-type: none"> - Модернізація економіки, формування інноваційної моделі розвитку країни; - Підвищення ролі інтелектуальних факторів розвитку (науки, знань, освіти, мистецтва); - Орієнтація на підвищення конкурентоспроможності країни; - Розробка чіткої державної регіональної політики.
Внутрішньорегіональні передумови:	
Інституціональні	<ul style="list-style-type: none"> - Нові можливості удосконалення інституційного середовища; - Зміни менталітету регіонального суспільства, підвищення ролі, значення і впливу на соціально-економічні процеси; - Підвищення рівня потреб населення та господарюючих суб'єктів до якості державних послуг.
Передумови формуючі конкурентоспроможність	<ul style="list-style-type: none"> - Назріла структурна перебудова економіки; - Розвиток інноваційної й інвестиційної активності; - Зростання ролі і впливу регіонального управління; - Стратегічна орієнтація діяльності органів регіонального управління.
Організаційно-управлінські передумови	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення рівня знань, компетенцій і творчості всіх працівників органів управління; - Закріплення норозливих початків і етичних норм поведінки працівників державного управління; - Підсилення мотивації державних службовців; - Удосконалення організаційних структур регіонального управління, підвищення ефективності їх функціонування; - Забезпечення прозорості системи управління для регіонального суспільства; - Залучення економічних агентів регіонального суспільства до виконання стратегічних завдань; - Формування системності і послідовності процесів реформування регіонального управління.

регулювання структурної перебудови регіонального виробництва економічні методи грають роль несучої конструкції, а адміністративні роль індикаторів, які задають пріоритетні напрями структурних перетворень, що заохочують інноваційну діяльність промислових підприємств, а також роль амортизаторів, що гасять негативні ефекти.

З цього погляду форми і методи державного регулювання структурної перебудови

промисловості пропонується поділити на чотири групи (рис. 2).

Перша група охоплює сукупність методів, що впливають на основні макроекономічні пропорції і структурні зв'язки.

Методи цієї групи покликані гарантувати успішну діяльність державних органів за такими напрямками:

а) оптимізація галузевої структури промисловості, забезпечення прогресивних структурних зрушень в ній (випереджаюче

Рис. 2. Важелі державного регулювання регіональних структурних перетворень

зростання наукомістких виробництв, своєчасне науково-технологічне оновлення машинобудування та розвиток різної інфраструктури, а отже, пропорційний розвиток ПЕК у порівнянні з обробною промисловістю);

б) оптимізація співвідношення таких економічних пропорцій, як накопичення і споживання, раціональне поєднання всіх секретів промисловості;

в) стимулювання попиту на продукцію пріоритетних галузей;

г) сприяння зростанню експорту, насамперед, високотехнологічного, отже, оптимізації його структури .

До числа методів, виділених у першу групу, входять: прогнозування, програмування, нормативно-правові, протекціоністські заходи, диференційоване оподаткування, вироблення і реалізація системи пріоритетів, державні інвестиції, прямі субсидії та інші методи інвестиційної політики, диференційовані митні тарифи, концентрація та координація експорту, обмеження імпорту, державні гарантії та інвестиційне страхування, державні субвенції, цільові кредити та ін. [3].

У другій групі зосереджені методи, що

дозволяють здійснювати державне регулювання структурної перебудови на мікроекономічному рівні. Дана група методів пов'язана з підвищенням економічної стійкості, ділової активності основних суб'єктів ринку: підприємств, корпорацій, наукових установ, інших первинних господарських систем. Ці методи покликані здійснювати регулювання у таких важливих напрямках, як реструктурування первинної виробничої ланки, формування стійкого корпоративного каркаса промисловості, виведення з господарського обороту неефективних промислових виробництв, пріоритетний розвиток високотехнологічних, що формують власні сегменти на світовому ринку виробництв. Ось чому необхідно цілеспрямовано створювати державою таку структуру первинної виробничої ланки з суворим, певним галузевим набором, який був би здатний виконувати вищезазначені завдання, а також був би конкурентоспроможний на світових ринках [4].

До складу основних методів другої групи відносимо: програмування, індикативне планування, оподаткування, прямі субсидії, державні субвенції, банкрутство, заходи антимонопольної діяльності, державні інвестиції, державні гарантії, вільні економічні зони,

націоналізацію, регресивні імпорتنі мита, купівлю іноземних підприємств, захист інвестицій, цільові міжнародні кредити, розвиток міжнародної господарської кооперації, нормативи, прискорену амортизацію, тимчасовий протекціонізм, пільгове кредитування, міжнародний лізинг, регулювання цін, роботу з цінними паперами і, перш за все, з акціями, держзамовленням, всі заходи підтримки малого підприємництва, заходи щодо формування та розвитку конкурентоспроможного фінансового сектора, адміністративно - правові методи.

Третя група методів включає способи, що дозволяють державним органам перебудувати економічну структуру промисловості з урахуванням розвитку міжрегіональних відносин у державі, тобто формувати оптимальну регіональну структуру промисловості. Регулювання регіональної структури спрямоване на підтримку відносно менш розвинених регіонів, недопущення поглиблення диспропорцій між ідеальними територіальними одиницями за доходами, цінами, рівнем зайнятості, умовами інвестування.

До числа основних методів регулювання регіональної структури промисловості належить віднести: прогнозування, програмування, податки, державні інвестиції, змішане фінансування науково-технічних пріоритетів, підтримку рівня зайнятості, заходи підвищення мобільності робочої сили і капіталів, структуризація власності, створення вільних економічних зон та ін.

Нарешті, четверта група методів регулювання, яка пов'язана зі здійсненням інституційних перетворень та покликана:

1) формувати спільні, найбільш сприятливі умови для структурних перетворень, охоплюючи створення привабливого інвестиційного клімату, диференційованого за галузями, регіонами, економічними зонами;

2) створювати передумови для розвитку

позитивних ринкових регуляторів структурних трансформацій з одночасним гасінням негативних впливів ринку на пропорційні та структурні зв'язки;

3) забезпечувати соціальну орієнтацію структурних перетворень у промисловості, контроль суспільства за соціальними наслідками структурної трансформації.

Висновки. Інституційні методи найтісніше пов'язані з методами першої, другої та третьої груп, оскільки доповнюють і збагачують їх.

До числа інституційних методів можна віднести: нормативно-правові методи регулювання інвестиційних потоків і формування інвестиційних ресурсів, антимонопольні заходи, методи соціального контролю суспільства над господарською і фінансовою діяльністю, диференційовані методи стимулювання окремих видів праці, методи підтримки рівня зайнятості, зближення умов конкуренції в регіонах, галузях, державні гарантії, інформаційне забезпечення, підготовку управлінських кадрів, набір методів розвитку інноваційного підприємництва, прогнозування, методи стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності, встановлення соціальних стандартів, довгострокове програмування розвитку, конверсію.

Список літератури

1. Мартиненко В.М. Інноваційна стратегія демократичного розвитку України: від місцевої демократії до демократичної держави / В.М. Мартиненко/ [Моногр.]. - Х.: Константа, 2004. - 225 с.
2. Федулова Л. Технологічний розвиток економіки // Економіка України. -2006. - №6. - С. 7
3. Инновационный менеджмент: Концепции, многоуровневые стратегии и механизмы. - перераб., доп. - М.: Дело, 2006. - 584 с.
4. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія/Соловйов В.П., Кореняк Г.І., Головатюк В.М. - К.: Фенікс, 2008. - 224 с.

Аннотация

Владислав Миленький

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Рассмотрена роль инновационной политики в развитии экономики региона. Предложенная комплексная концепция государственного управления структурными изменениями в регионе и определены предпосылки развития системы управления экономикой региона на современном этапе.

Ключевые слова: инновации, регион, экономика, промышленность, управление, государственное регулирование.

Summary

Vladislav Mylenkyi

SYSTEM OF INNOVATION DEVELOPMENT OF REGIONAL ECONOMY

In this paper the role of innovation policy in the economic development of the region. The proposed complex concept of governance structural changes in the region and identified preconditions for economic management of the region at present.

Keywords: innovation, region, economy, industry, management, and regulation.